

Turizm Akademik Dergisi

Tourism Academic Journal

www.turizmakademik.com

Turgut Özal Tabiat Parkı'nın Rekreasyon Potansiyelinin Belirlenmesi*

Ahmet ÇAVUŞ**^a, Pınar AKER^b

^a Atatürk Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, Erzurum, Türkiye, E-posta: ahmetcavus@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7359-1273

^b Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik A.B.D., Erzurum, Türkiye, E-posta: pnaraker@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3317-5109

Öz

Bu araştırmada Malatya ilinde bulunan Turgut Özal Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyelini belirlemek amaçlanmıştır. Turgut Özal Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyelini belirlemek amacıyla ülkemizde rekreasyon alanlarının potansiyelini belirlemek için birçok araştırmacı tarafından tercih edilen Gülez yöntemi kullanılmıştır. Gülez yönteminde rekreasyon alanları belli kriterlere göre pozitif ve negatif olarak puanlanmaktadır. Turgut Özal Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyelini belirleyebilmek için farklı mevsimlerde sahaya birçok kez gidilerek yerinde gözlem yapılmış ve bu yöntemle göre tabiat parkının rekreasyon değeri bulunmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda Turgut Özal Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyeli değerinin yüksek (%70) düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Beşerî çekiciliklerde iyileştirmeler ve yenilikler yapılarak, bazı olumsuzluklar giderilerek alanın rekreasyon potansiyeli artırılabilir.

Anahtar Kelimeler: Turgut Özal Tabiat Parkı, Rekreasyon Potansiyeli, Gülez Yöntemi, Malatya .

Determination of Recreation Potential of Turgut Özal Nature Park

Abstract

In this research it is aimed to determine the recreation potential of Turgut Özal Nature Park in Malatya. In order to determine the recreation potential of Turgut Özal Nature Park and recreation fields, Gülez method which was preferred by many researchers was used. In the Gülez method recreation fields are scored according to criteria of being either positive or negative. With the intention of recreation potential of Turgut Özal Nature Park, on-site observation was proceed by going to the fields several times of different seasons. By this way recreation value of nature park was tried to be found. As a result of research it was reached that recreation potential of Turgut Özal Nature Park was up to the high level of 70%. Recreation potential of the field can be increased through restorations and renovations in human attractions and by removing the obstacles.

Keywords: Turgut Özal Nature Park, Recreation Potential, Gulez Method, Malatya.

JEL CODE: L83

Makalenin Geçmişi:

Gönderim Tarihi : 24.09.2020

Birinci Düzeltme : 23.10.2020

İkinci Düzeltme : 10.11.2020

Üçüncü Düzeltme : 25.12.2020

Kabul : 16.04.2021

Makale Türü : Araştırma Makalesi

Çavuş, A. & Aker, P. (2021). Turgut Özal Tabiat Parkı'nın Rekreasyon Potansiyelinin Belirlenmesi, Turizm Akademik Dergisi, 8 (1), 193-212.

* Bu çalışma "Turgut Özal Tabiat Parkı'nın (Malatya) Rekreasyon Potansiyelinin Belirlenmesi ve Ziyaretçilerin Memnuniyet Düzeylerinin Ölçülmesi" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Bu çalışmada veri toplama süreci 1 Haziran-30 Eylül 2019 tarihlerinde tamamlanmıştır. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı TR Dizin Etik Kurul Kriterleri 1 Ocak 2020 tarihinde ilan edildiğinden çalışmada etik kurul kararına ihtiyaç duyulmamıştır.

** Sorumlu yazar e-posta: ahmetcavus@atauni.edu.tr

GİRİŞ

Yirminci yüzyılın ortalarından günümüze kadar dünya üzerinde sosyo-kültürel, ekonomik ve teknolojik açıdan çok sayıda değişim ve gelişim meydana gelmiştir. Bu değişim ve gelişimler insanların boş zamanlarının artmasını sağlamıştır. Boş zamanlarını değerlendirmek isteyen insanlar farklı arayışlar ve etkinliklere yönelmiştir. İnsanların boş zamanlarında katıldıkları etkinlikler rekreasyon olarak karşımıza çıkmaktadır (Yılmaz, 2007:1). Rekreasyon, insan sağlığı açısından ihtiyaç duyulan bir deneyim (Torkildsen 2006:57) veya insanların boş zamanlarında meşgul olmayı tercih ettiği, fiziksel, duygusal ve sosyal bileşenleri içeren çok yönlü bir etkinlik olarak tanımlanmaktadır (Broadhurst 2001:13). Rekreasyon faaliyetleri farklı şekillere ayrılabilir. Çoğu zaman "kapalı" ve "açık" mekanlarda sürdürülebilmelerine göre ayrılabilirler gibi, "katılımcı" ve "izleyici" olarak gerçekleştirmelerine göre "aktif" ve "pasif" olarak da ayrılabilirler. Rekreasyon faaliyetleri için yapılan ve sık kullanılan ayırım "şehirsal" ve "kırsal" şeklinde olmaktadır (Özgüç, 2017:4-5). Ayrıca rekreasyon faaliyetleri, katılanların zaman tercihlerine göre gününbirlik, hafta sonu ve mevsimsel; katılanların sayısı, yaşları, yaşam biçimine, milliyetlerine ve fonksiyonel amaçlarına göre de sınıflandırılabilir (Gül, 2014:20).

İnsanlar rekreasyon ihtiyacını gidermek, tekdüze olmuş yaşamlarından ve stresli iş hayatından bir an olsun uzaklaşmak için genellikle doğal alanlarda vakit geçirmeyi tercih etmektedir (Çakır ve Çakır, 2012: 283). Kent içerisinde bulunan ve özellikle rekreasyonel açıdan yüksek potansiyele sahip olan doğal alanlar, barındırdığı bitki örtüsü ve yaban hayatı, doğal güzelliği ve çeşitliliği nedeniyle kentlerde yaşayan bireyler için bir çekim merkezi konumundadır (Akten, 2009: 1). Nitekim insanlar rekreasyon ihtiyacını giderirken koruma kullanma dengesini sağlayamamış ve doğal kaynakların hızla tüketilmesine neden olmuştur. Bu olumsuzlukların doğada meydana getirdiği çöküşü durdurmak amacı ile doğa ve doğal kaynakları koruma fikri son zamanlarda tüm dünyada hızla yayılmaktadır. Bu amaçla kendine özgü bitki, hayvan, toprak, yeryüzü şekilleri ya da tarihi eserler barındıran yerler koruma altına alınarak sonraki nesillere aktarılmaya çalışılmaktadır. Türkiye'de de bulunan çok sayıda doğal ve kültürel alan farklı kurum ve kuruluşlar tarafından ve farklı statülerle koruma altına alınmış ve alınmaktadır (Bahat, 2011: 1). İnsanların rekreasyon ihtiyacını karşılamak ve turizm hareketliliğini sağlamak amacıyla milli park, tabiat parkı, tabiat anıtları, tabiat koruma sahaları ve orman mesire yerleri ülkemizde koruma statüsünde bulunan alanlar arasında yer almaktadır (6831 Sayılı Orman Kanunu Madde 25).

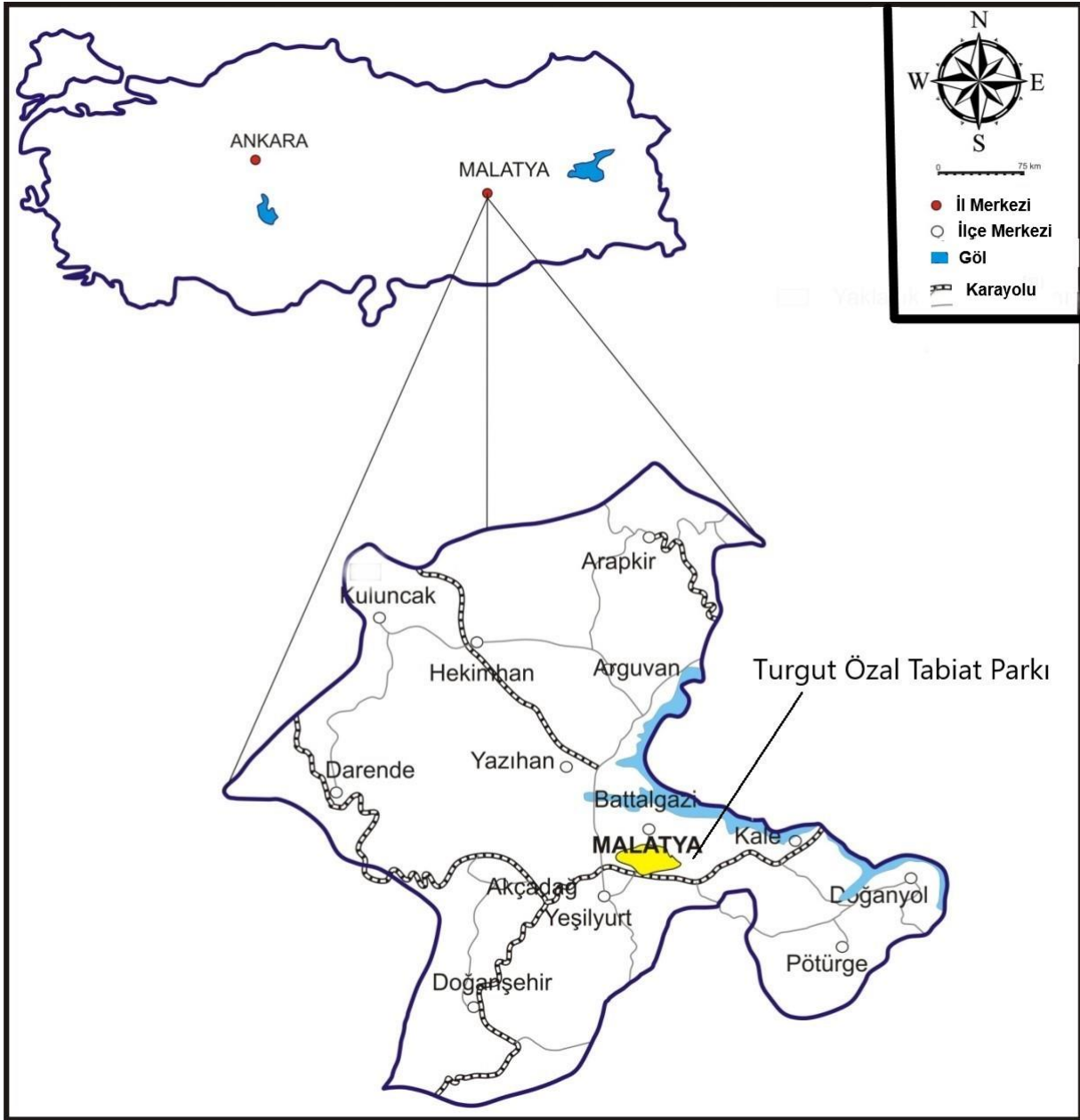
Rekreasyon potansiyelini belirlemeye yönelik uluslararası literatür incelendiğinde bazı araştırmalarda çeşitli yöntemler geliştirildiği görülmektedir. Bu yöntemlere Clawson (1959)'un ekonomik ve toplumsal içerikli konulara yer vererek rekreasyon alanlarında ziyaretçilerle anket yapması ve onların ücret ödeme isteklerine göre geliştirdiği yöntem, Knetsch (1969)'in açık hava rekreasyon talebinin değerlendirilmesine yönelik kullandığı yöntem, Lier (1971)'in rekreasyon alanlarındaki jeofiziksel ve peyzaj elemanlarının ağırlıklarına göre puanlandırma yöntemi, Clark ve Stankey (1979)'in fiziksel, biyolojik, sosyal ve yönetsel faktörlere dayalı rekreasyon fırsatlarını yönetmek (ROS) amacıyla geliştirdiği yöntem örnek verilebilir. Bunlara ek olarak ekonomik ve toplumsal içerikli birçok yöntem ve çalışmalara temel oluşturan ve Clawson tarafından 1959 yılında geliştirilen ve Gülez (1980) tarafından Türkiye şartlarına "Açık hava Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması (Gülez yöntemi)" olarak uyarlanan yöntemden de bahsetmek mümkündür.

Genellikle yukarıdaki yöntemler kullanılarak rekreasyon potansiyelini belirlemek için yapılmış uluslararası ve ulusal araştırmalar bulunmaktadır. Kliskey (2000) Kolombiya'da bulunan bir alanın rekreasyon potansiyelini bulmak amacıyla alandaki her bir kritere uygun rekreasyon tutum ölçeği geliştirmiş ve elde ettiği sonuçları coğrafi bilgi sistemi (CBS) ile eşleştirip uygunluğunu kontrol etmiştir. Chhetri ve Arrowsmith (2008) da benzer bir araştırma yaparak CBS sistemi ile Avustralya'da bulunan Grampians Milli Parkı'nın rekreasyon potansiyelini belirlemeye çalışmıştır. Verdin, Lee ve Chavez (2008), Meksika'da bulunan bir alanın rekreasyon potansiyelini belirlemek amacıyla yerel halk ile anket yapmıştır. Fleishman ve Feitelson (2009), İsrail'de bulunan iki orman içi dinlenme alanının rekreasyon potansiyelini belirlemek amacıyla ziyaretçiler ile anket çalışması yapmıştır. Dudek (2017) Ukrayna'da bulunan bazı milli parkların (Bieszczady National Park, Babia Góra National Park, Gorce National Park and Magura National Park) rekreasyon potansiyelini belirlemeye çalışmıştır.

Sayman (2011) İzmir ilinde bulunan Özdere-Kalemlik orman içi dinlenme yerinin rekreasyon potansiyelini belirlemek amacıyla Coğrafi Bilgi Sisteminin (CBS) yararlanmıştır. Başer, Çalık, Ekinci ve Kara (2013) Gülez yöntemini sportif rekreasyon potansiyeli olarak uyarlayıp Ballıkayalar Tabiat Parkı'nın sportif rekreasyon potansiyelini belirlemeye çalışmıştır. Karışah, Yılmaz ve Yüksel (2009) Kafkasör kent ormanının; Korkut ve Şimşek (2009) Tekirdağ Merkez ilçesinin; Altunöz, Arslan ve Tırıl (2014) Hamsilos Tabiat Parkı'nın; Birinci, Bulut ve Zaman (2016) Limni Gölü Tabiat Parkı'nın; Polat ve Polat (2016) Mersin ilinde bulunan tabiat parkı ve orman içi dinlenme alanları-

nın rekreasyon potansiyelini belirlemek amacıyla Gülez yönteminden yararlanmıştır. Karademir ve Sandal (2013) Kahramanmaraş ilindeki, Akten (2013) Isparta ilindeki bazı rekreasyon alanlarının Gülez yöntemine göre rekreasyon potansiyeli belirlemenin yanında yerel halk ile anket uygulaması yapmıştır. Buradan da anlaşılacağı üzere bir alanın rekreasyon potansiyelini belirlemeye yönelik farklı yöntemler bulunmaktadır. Bu çalışmada ise Gülez yöntemine göre Malatya ilinde bulunan Turgut Özal Tabiat Parkının rekreasyon potansiyeli belirlenmeye çalışılmıştır. Malatya ilinde üç adet tabiat parkı statüsünde korunan alan bulunmaktadır.

Bunlar 2019 yılında ilan edilen Turgut Özal Tabiat Parkı, 2014 yılında ilan edilen Beydağı Tabiat Parkı ve 2018 yılında ilan edilen Günpınar Şelalesi Tabiat Parkıdır. Beydağı ve Günpınar Şelalesi Tabiat Parklarında rekreatif ihtiyaçları karşılayabilecek beşerî donatılar henüz yapım aşamasında olduğundan bu alanların rekreasyon potansiyeli değerlendirmeye alınmamıştır. Turgut Özal Tabiat Parkı diğer iki tabiat parkına göre yerel halk tarafından sıklıkla tercih edilmekte ve içerisinde rekreatif ihtiyaçları karşılayabilecek alanlar barındırmaktadır. Yerel halk tarafından yoğun bir şekilde tercih edilen tabiat parkının bünyesinde

Şekil 1. Turgut Özal Tabiat Parkı'nın Konumu

Kaynak: MTA Müdürlüğü

bulundurduğu, rekreatif faaliyetlere imkân tanıyan olguların kullanılabilirlik düzeyi, donatı elemanlarının sayısının yeterliliği, konumu, ulaşılabilirlik durumu kısacası rekreasyon potansiyelinin ne düzeyde olduğu araştırılmak istenmiştir. Böylece elde edilen veriler ışığında tabiat parkının rekreasyon potansiyelini saptamak; varsa eksiklikler tespit edilerek alanın daha kullanışlı hale getirilmesi için önerilerde bulunmak araştırmanın başlıca amaçları arasındadır. Turgut Özal Tabiat Parkının rekreasyon potansiyelinin tespitinde Gülez yönteminin kullanılması, rekreasyon potansiyelini ölçmeye yönelik birçok kritere sahip olması, bu yöntemden yararlanılarak çeşitli araştırmaların yapılması ve pratik bir hesaplama sisteminin bulunması ile açıklanabilir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Araştırma Sahasının Yeri ve Özellikleri

Turgut Özal Tabiat Parkı Malatya İli, Battalgazi İlçesi sınırlarında yer almaktadır (Şekil 1). Bakanlar Kurulu'nun 16.11.2009 Tarih ve 2009/15604 Sayılı Kararı ile ilan edilen 38,69 hektar büyüklüğündeki Turgut Özal Tabiat Parkı, Malatya şehir merkezine 3 km. mesafededir. Tabiat parkına Malatya- Elâzığ karayolu üzerinden ulaşılabilir.

Turgut Özal Tabiat Parkı'nın ana kaynak değerini rekreasyon potansiyeli ve doğal peyzaj değeri oluşturmaktadır. Tabiat Parkı yerel halk tarafından özellikle yaz aylarında günübirlik kullanım amacı ile sıklıkla ziyaret edilmektedir (Doğa Koruma ve Milli Parklar 15. Bölge Müdürlüğü, 2015). Tabiat parkı, içerisinde bulundurduğu doğal kaynak suyu, gölet ve orman alanı ile oluşan peyzaj bütünlüğü sayesinde önemli bir rekreasyon özelliğine sahiptir (Doğa ve Turizm Master Planı, 2013; 70).

Topoğrafya ve jeomorfolojik Yapı

Turgut Özal Tabiat Parkı Güneydoğu Toroslar orojenik kuşağı üzerinde yer aldığından bu kuşağın yapısal özelliklerini taşımaktadır. Tabiat parkı sınırları içerisinde, parkın kuzey kesimini çevreleyen yamaçlar ile doğu kesiminde yüksekliği 950 metreyi bulan ve boyu boyunca uzanan tepeler ve sırtlar yer almaktadır. Sırtların gölete bakan yamaçları 20-25 derece arası eğim değerlerine sahiptir. Bu sırtlar gölete doğru uzanan yamaçlar olarak devam etmektedir. Gölet bu saha içerisinde bulunmaktadır (Doğa Koruma ve Milli Parklar 15. Bölge Müdürlüğü, 2015).

İklim Özellikleri

Malatya ili deniz seviyesinden 960 m yükseklikte bulunmaktadır. İlde sıcak ve ılıman bir iklim hâkim-

dir ve ile kış aylarında yaz aylarına oranla daha fazla yağış düşmektedir. Malatya ilinin yıllık ortalama sıcaklığı 13,6 °C'dir. Yıllık ortalama yağış miktarı 374,9 mm olan Malatya'da ağustos en kurak aydır. Ortalama 54,9 mm yağış miktarıyla en fazla yağış nisan ayında görülmektedir. Ortalama 27 °C sıcaklıkla temmuz ve ağustos yılın en sıcak aylarıdır. Ocak ayında ortalama sıcaklık -0,4 °C olup yılın en düşük sıcaklık ortalamasıdır (Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2019).

Malatya'da yıllık ortalama rüzgâr hızı 1,2m/sn olarak belirlenmiştir. Bu bilgiye dayanarak ilde yıllık ortalama rüzgâr hızı düşüktür ve hafif kuvvetle esen rüzgarların bölgede etkili olduğu görülmektedir. Yıllık ortalama fırtınalı gün sayısı 1,1'dir. (Engin, 2015: 58). Basınç oranının yaz aylarında düşük, kış aylarında yüksek seviyede olduğu ölçülmüştür. Malatya'da son 10 yılda kaydedilen basıncın ortalama en yüksek olduğu ay 910,7 mb ile ocak ayı, basıncın en düşük olduğu ay 901,8 mb ile temmuz ayıdır. Yıllık ortalama basınç oranı ise 910,2 mb olarak ölçülmüştür (Kaymaz,2014:27).

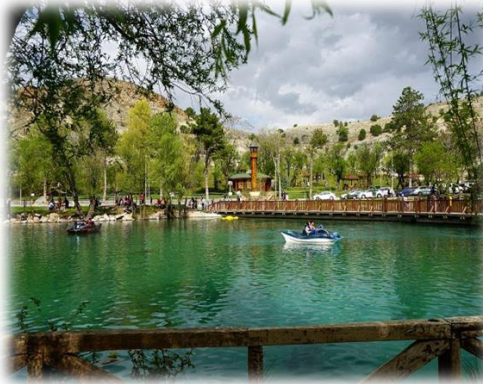
Hidrolojik ve Hidrojeolojik Yapı

Turgut Özal Tabiat Parkı içerisinde yer alan Orduzu Pınarbaşı göleti doğal su kaynağının önüne set çekilerek oluşturulmuş yapay bir gölettir. Göletin derinliği maksimum 15 m'dir. Malatya İl Halk Sağlığı Laboratuvar Müdürlüğü tarafından gölet içerisinde çeşitli noktalardan alınan numunelerin incelenmesi neticesinde gölet suyunun içme suyu için uygun olmadığı rapor edilmiştir. Tabiat parkı alanı içerisinde kireçtaşları bol kırıklı çatlaklı yapıda olup geçirgenlikleri ve iletkenlikleri yüksektir. Yamaç molozları ve doğal çimento ile kaynaşmış köşeli taş kırıklarından oluşmuş kütlelerdeki gözenekli yapıdaki kireç taşlarına saha içerisinde rastlanmıştır. Ancak tabanda yer alan kil taşı ve marnların geçirgenlik ve iletkenlikleri olmadığından daha çok rezerv-akifer tabakaları sınırlayan kayalar olarak göze çarpmaktadırlar (Doğa Koruma ve Milli Parklar 15. Bölge Müdürlüğü, 2015).

Turizm ve Rekreasyon Değerleri

Tabiat parkı sınırları içerisinde bulunan mesire yeri özellikle yaz mevsiminde yakın yerleşmelerden çok sayıda ziyaretçiyi ağırlamaktadır. Malatya ili ve yakın yerleşmelerden özel araç ve şehir içi otobüslerle ulaşım sağlanmaktadır. Tabiat parkında ziyaretçiler için çocuk oyun alanı ile bir adet çocuk oyun grubu, kır lokantası, büfe, çok sayıda piknik masası, çeşme, otopark ve tuvalet bulunmaktadır. Tabiat parkı içerisinde 8,6 ha'lık alanda piknik amaçlı günübirlik kullanım alanı vardır. Günübirlik kullanıcılara yönelik yürüyüş yolları ve dinlenme alanları, gözlem yerleri ile alanın tümünü fotoğraflayabilecekleri geniş görüş açısına sahip noktalar bulunmaktadır. Ziyaretçilerin kullanımı için

yaklaşık 3 ha'lık alanda piknik alanı oluşturulmuştur. Piknik alanında ziyaretçiler için oturma birimleri ile mangal yakmaları amacıyla özel bölmeler yer almaktadır. Tabiat parkında bir yangın binası ve belirli aralıklarla yerleştirilmiş çeşmeler vardır. Çeşmelerden alınan su piknikçiler tarafından genellikle yıkama, temizlik ve içme suyu olarak kullanılmaktadır. Alan içerisinde çöp kutuları ve ziyaretçilerin kullanabilecekleri araç park yerleri bulunmaktadır.

Fotoğraf 1. Tabiat Parkı'ndan Görüntüler

Kaynak: <http://turgutozal.tabiat.gov.tr/>

YÖNTEM

Çalışmanın Amacı ve Önemi

Malatya ilinde bulunan Turgut Özal Tabiat Parkı, Türkiye'deki 247 tabiat parkından biridir. Tabiat parkı yerel halkın bireysel veya aile üyeleri ile gidip piknik, doğa yürüyüşü, bisiklete binme, keyifli vakit geçirme, spor yapma gibi rekreatif etkinlikler yapabilmelerine olanak sağlayan bir alandır. Tabiat parkının il merkezine çok yakın olması yaz aylarında ziyaretçiler tarafından tercih edilmesini sağlamaktadır. Turgut Özal Tabiat Parkı'nın yerel halk tarafından sıklıkla tercih edilmesi, tabiat parkında bulunan ve rekreatif etkinliklere imkân tanıyan doğal ve beşerî unsurların, rekreasyon potansiyelinin ne düzeyde olduğu, bunun artırılmasının mümkün olup olmadığı gibi soruları aklatmaktadır. Bu soruların yanıtlarını bulabilmek ve

rekreasyon potansiyelini belirlemeye yönelik bir çalışma yapılmasına karar verilmiştir. Rekreasyon potansiyelini belirlemeye yönelik çok sayıda rekreasyon değerlendirme araştırması yapılmıştır. Bu araştırmalar arasında Clawson (1959)'un ekonomik ve toplumsal içerikli konulara yer vererek rekreasyon alanlarında ziyaretçilerle anket yapması ve onların ücret ödeme isteklerine göre bir yöntem geliştirmesi, Knetsch (1969)'in açık hava rekreasyon talebinin değerlendirilmesine yönelik geliştirdiği yöntemi, Lier (1971)'in rekreasyon alanlarındaki jeofiziksel ve peyzaj elemanlarının ağırlıklarına göre puanlandırma yöntemi, Clark ve Stankey (1979)'in fiziksel, biyolojik, sosyal ve yönetsel faktörlere dayalı rekreasyon fırsatlarını yönetmek (ROS) amacıyla geliştirdiği yöntem örnek olarak verilebilir.

Bu çalışmada ülkemizde birçok araştırmacı tarafından tercih edilen (Akten,2003; Karaşah, Yılmaz ve Yük-

sel,2009; Korkut ve Şimşek,2009; Sayman,2011; Akten ve Akten,2011; Karademir ve Sandal,2013; Başer, Çalık, Ekinci ve Kara,2013; Altunöz, Arslan ve Tırıl,2014; Birinci, Bulut ve Zaman,2016; Polat ve Polat,2016) Gülez (1990)'in 'Orman içi Rekreatyon Potansiyelinin Saptanması İçin Geliştirilen Bir Değerlendirme Yöntemi' makalesindeki Orman İçi Rekreatyon Potansiyelinin Saptanması Formu'ndan yararlanılmıştır. Ülkemizin içinde bulunduğu koşullara uygun olarak geliştirilmesi, orman içi dinlenme alanlarının rekreatyon potansiyelinin kolayca bulunmasına imkân sağlaması, formda bulunan kriterlerin Turgut Özal Tabiat Parkındaki doğal ve beşerî kaynakların rekreatyona uygunluğunu belirlemeye yönelik olması nedeniyle alanın rekreatyon potansiyeli Gülez yöntemi ile belirlenmeye çalışılmıştır.

Gülez yönteminde alanın rekreatyon potansiyelini belirlemeye yönelik beş ana kriter bulunmaktadır. Bunlar peyzaj değeri, iklim değeri, ulaşılabilirlik, rekreatif kolaylıklar ve olumsuz etkenlerdir (Tablo 1.). Her bir kritere bir ağırlık puan verilmesi yöntemi ile alanın rekreatyon potansiyeli bulunmaktadır.

$$P + İ + U + RK + OSE = \% RP$$

Formülde yer alan sembollerin açıklamaları ve puanlama şekilleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Gülez Yöntemine Göre Rekreatyon Potansiyelini Belirlemedeki Semboller, Anlamları ve Puan Değerleri

Sembol	Anlamı	Max. Puan (Öğenin Ağırlık Puanı)
P	Peyzaj Değeri	35
İ	İklim Değeri	25
U	Ulaşılabilirlik	20
RK	Rekreatif Kolaylık	20
OSE	Olumsuz Etkenler	0 (Min. -10)
%RP	Rekreatyon Potansiyeli (%)	100

Kaynak: Gülez, 1990

Yöntemdeki değerlerin hesaplanmasının kolay olması açısından, bu değerlerin rekreatyon yeri için en çok alabilecekleri ayrıntılı puanları gösteren bir "Ormaniçi Rekreatyon Potansiyeli Değerlendirme Formu" (ORPDF) düzenlenmiştir (Gülez, 1990). (Tablo 2). Gülez (1990)'in Ormaniçi Rekreatyon Potansiyelinin Saptanması Formunda yer alan özelliklerin puan hesaplamalarını yapmak amacıyla büro çalışması yapılmış, sahanın ayrıntılı bir şekilde analiz edilebilmesi ve tanınabilmesi için yerinde gözlem yöntemi uygulanmış, farklı mevsimlerde ve özellikle en fazla ziyaretçi yoğunluğu olduğu haziran, temmuz, ağustos ve eylül aylarında (2019 yılı) pek çok kez sahaya gidilmiş, yerinde gözlem yapılmış, yetkililerle görüşülmüş ve çok sayıda fotoğraf çekilmiştir. Bu çalışmada veri toplama süreci 1 Haziran-30 Eylül 2019 tarihlerinde tamamlanmıştır. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı TR Dizin Etik Kurul Kriterleri 1 Ocak 2020 tarihinde ilan edildiğinden çalışmada etik kurul kararına ihtiyaç duyulmamıştır.

Tablo 2. Orman içi Rekreasyon Potansiyeli Değerlendirme Formu

Formüldeki Öğeler	Değeri, Puanı	Ögenin Özellikleri	Max. Puan	Açıklama			
Peyzaj Değeri (P)	Alanın Büyüklüğü		4	10 ha.'dan büyük	4 puan		
				5 - 10 ha	3 puan		
				1 - 5 ha	2 puan		
				0.5-1 ha	1 puan		
	Bitki Örtüsü			8	Ağaçlık, çalılık, çayırılık	7-8 puan	
					Yalnız ağaçlık ve çayırılık	6-7 puan	
					Çalılık, çayırılık, seyrek ağaç	5-6 puan	
					Çayırılık, seyrek ağaçlık	4-5 puan	
					Yalnız çalılık ve çayırılık	3-4 puan	
					Çalılık, seyrek ağaçlık	3-4 puan	
					Çayırılık, seyrek çalılık	2-3 puan	
					Yalnız çayırılık	1-3 puan	
	Deniz, Göl, Akarsular			8	Deniz kıyısı	7-8 puan	
					Göl kıyısı	6-7 puan	
					Akarsu kıyısı	4-5 puan	
					Dereler	1-4 puan	
	Yüzeysel Durum			5	Düz alan	5 puan	
					Hafif dalgalı	4 puan	
					Az meyilli, yer yer düzlük	3 puan	
					Az engebeli	2 puan	
Orta engebeli					1 puan		
Görsel Kalite			4	Panoramik görünüm	3-4 puan		
				Güzel görüş ve vistalar	2-3 puan		
				Alanın gen. görsel estetik değ.	1-3 puan		
Diğer Özellikler			6	Örneğin doğal anıt, çağlayan, mağara, tarihsel ve kültürel değerler, yaban hayvanları, kuşlar vb.	1-6 puan		
İklim Değeri (İ)	Sıcaklık		10	Yaz ayları (Hz, Tm, Ağ.) ortalaması	°C 16 -17 -18 - 19 - 20- 21- 22-23 - 24 -25 34 - 33 -32 - 31 - 30 -29- 28-27 - 26 -25		
				P. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10			
				Yağış	8	Yaz ayları (Hz, Tm, Ağ.) toplamı	mm -50-100-150-200-250-300-350- 400
						P. 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1	
Güneşlenme	5			Yaz ayları bulutluluk ortalaması	Bulutluluk : 0-2, 2-4, 4-6, 6-8, 8-10		
				Puan :	5 4 3 2 1		
Rüzgârlılık	2			Yaz ayları ortalama rüzgâr hızı	1 m/sec'den az		
				1-3 m/sec	2 puan		

Tablo 2 (Devamı). Orman içi Rekreasyon Potansiyeli Değerlendirme Formu

Ulaşılabilirlik (U)	Bulunduğu Bölgenin Turistik Önem	4	Akdeniz., Ege, Marmara. kıyı bandı	3-4 puan
			Karadeniz kıyı bandı	2-3 puan
	Bulunduğu bölgede En Az 100.000 Nüfuslu Kent Olması	5	Önemli karayolu güzergâhları, turizmde öncelikli yöreler	1-3 puan
			20 km'ye kadar uzaklık	4-5 puan
			50 " "	3-4 puan
			100 " "	2-3 puan
	Ulaşılan Zaman Süresi (yakındaki en az 5.000 nüfuslu kentten)	4	200 " "	1-2 puan
			Yürüyerek 1 saate kadar ya da Taşıtlı 0-1/2 saat	4 puan
			Taşıtlı 1/2-1 saat	3 puan
			Taşıtlı 1-2 saat	2 puan
Ulaşım (taksi ve özel oto dışında)	4	Taşıtlı 2 - 3 saat	1 puan	
		Yürüyerek gidilebilme ya da her an taşıt bulabilme	3-4 puan	
Ulaşım (taksi ve özel oto dışında)	4	Belirli saatlerde taşıt bulabilme	1-3 puan	
		Örneğin teleferik olması, denizden ulaşılabilme vb.	1-3 puan	
Rekreatif Kolaylıklar (RK)	Piknik Tesisleri	4	Sabit piknik masa, ocak vb. (niteliklerine göre)	1-4 puan
			İçme ve kullanma su olanakları (niteliklerine göre)	1-3 puan
	Su Durumu	3	Sabit geceleme tesisleri	2 puan
			Çadırılı ya da çadırsız kamp kurabilme olanakları	1 -2 puan
	Tuvaletler	2	Niteliklerine göre	1 -2 puan
			Otopark	2
	Kır Gazinosu, Satış Büfesi	2	Niteliklerine göre	1 -2 puan
			Bekçi ve Görevliler	2
	Bekçi ve Görevliler	2	Hafta sonlarında görevli	1 puan
			Diğer Kolaylıklar	3
Olumsuz Etkenler (OSE)	Hava Kirliliği	-3		
	Güvenceli Olmaması	-2	Güvence durumuna göre	-1 - (-2) puan
	Su Kirliliği	-1	Deniz, göl ve akarsular için	
	Bakımsızlık	-1	Alanda yeterli bakımın yapılmaması	
	Gürültü	-1	Trafik, kalabalık vb. gürültüler	
Diğer Olumsuz Etkenler	-2	Örneğin taş ve çakıl ocakları, inşaat ve fabrika kalıntıları vb.	-1 - (-2) puan	
Genel Toplam Puan ya da Orman içi Rekreasyon Potansiyeli (%)				

BULGULAR

Araştırmada Turgut Özal Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyelini belirlemek amacıyla peyzaj değeri, iklim değeri, ulaşılabilirlik, rekreatif kolaylıklar ve olumsuz etkenlerden oluşan Gülez yönteminden yararlanılmıştır.

Peyzaj Değeri

Bir yerin rekreasyon potansiyelinin değerlendirilmesindeki belki de en önemli özellik, o yerin peyzaj değeridir. Bu sebeple, peyzaj değeri %35'lik bir ağırlık puanı ile değerlendirmenin ilk sırasında yer almaktadır. Turgut Özal Tabiat Parkı'nın peyzaj değeri hesaplamasında alanın büyüklüğü, bitki örtüsü özellikleri, bulunduğu yer, yüzey özellikleri, görsel kalite ve diğer alt başlıklar dikkate alınarak puanlanmıştır (Gülez, 1990: 134).

Alanın Büyüklüğü: Peyzaj değerlendirme kriterine göre bir rekreasyon alanının büyüklüğü 10 hektardan büyük ise 4 puan, 5-10 hektar arasında 3 puan, 1-5 hektar arasında 2 puan ve 0,5-1 hektar arasında ise 1 puan alabilmektedir. Turgut Özal Tabiat Parkı'nın büyüklüğü 38,69 hektar büyüklüğünde olduğu için (Doğa Koruma ve Milli Parklar 15. Bölge Müdürlüğü, 2015) 4 puan almıştır.

Bitki Örtüsü: Peyzaj değerinin belirlenmesindeki ikinci kriter bitki örtüsüdür. Rekreasyon alanı ağaçlık, çalılık, çayırılık ise 7-8 puan; yalnız ağaçlık ve çayırılık ise 6-7 puan; çalılık, çayırılık, seyrek ağaç ise 5-6 puan; çayırılık, seyrek ağaçlık ise 4-5 puan; yalnız çalılık ve çayırılık ise 3-4 puan; çalılık, seyrek ağaçlık ise 3-4 puan; çayırılık, seyrek çalılık ise 2-3 puan; yalnız çayırılık ise 1-3 puan alabilmektedir. Turgut Özal Tabiat Parkı orman, çalı, otsu ve çıplak alan ile kaplı olması sebebiyle bitki örtüsü özelliğine 6 puan verilmiştir.

Deniz, Göl, Akarsu ve Dere Kıyısı: Rekreasyon potansiyelinin belirlenmesinde bir alan deniz kıyısında ise 7-8 puan, göl kıyısında ise 6-7 puan, akarsu kıyısında ise 4-5 puan, dere kıyısında ise 1-4 puan verilebilmektedir. Turgut Özal Tabiat Parkı'nda bulunan ve Pınarbaşı diye adlandırılan doğal kaynak suyunun önüne set çekilerek oluşturulmuş bir gölet bulunmaktadır. Yapay olarak oluşturulan gölet her ne kadar bir göl gibi olmasa da halkın rekreasyon ihtiyaçlarına cevap verebilecek durumda olduğundan bu **öge** 6 puan ile değerlendirilmiştir.

Yüzeysel Durum: Peyzaj değeri kriterinin bu özelliğinde alanın yüzeyi düz alan ise 5 puan, hafif dalgalı ise 4 puan, az meyilli, yer yer düzlük ise 3, az engebeli ise 2, orta engebeli ise 1 puan verilmektedir. Tabiat parkı alanındaki topraklar fizyografik olarak dik ve eğimli araziler ile etek-yamaç arazileri şeklinde ayrılmaktadırlar.

Tabiat parkı sınırları içerisinde düz ve eğimin az olduğu araziler fazla görülmemektedir. Ancak gölet sahası ve insanların rekreasyon faaliyetlerini gerçekleştirdikleri yer düz bir saha içerisinde yer almaktadır. Bundan dolayı alan yüzeysel durum **açısından** 3 puan almıştır.

Görsel Kalite: Görsel kalite ögesinde; panoramik görünüm 3-4 puan, güzel görüş ve vistalar (görünüm) 2-3 puan, alanın genel görsel estetik değeri ise 1-3 puandır. Turgut Özal Tabiat Parkı'nda gününbirlik kullanıcıların ilgisini çekebilecek gözlem yerleri ile alanın tümünü fotoğraflayabilecekleri panorama noktaları bulunmaktadır. Bu nedenle görsel kalite puanı 4'dür.

Diğer Özellikler: Tabiat parkının peyzaj değerlendirilmesinde son kriter alanda bulunan tarihsel ve kültürel değerler, doğal anıtlar, mağaralar, şelaleler, yaban hayvanları, kuşlar vb. değerlerdir. Tabiat parkı içerisinde bu özelliklerden herhangi birinin yer almamasından dolayı puanlama yapılmamıştır.

İklim Değeri

İklim değerinin rekreasyon faaliyetleri üzerinde önemli bir etkisi olduğu göz önüne alınmış, iklim değeri etkisinin değerlendirmeye %25'lik bir ağırlık puanı ile katılması uygun görülmüştür. İklim değerinin ana öğelerinden olan sıcaklık, yağış, güneşlenme ve rüzgârlılık durumlarının rekreasyon faaliyetleri üzerine olan etkilerine göre ağırlıklı puanlaması şöyledir (Gülez, 1990: 134).

İklim Değeri=Sıcaklık+Yağış+Güneşlenme+Rüzgârlılık

$$25 = 10 + 8 + 5 + 2$$

Sıcaklık: Sıcaklık değerinde, orman içi rekreasyon faaliyetlerinin yapıldığı yaz ayları (haziran, temmuz ve ağustos) sıcaklıklarının ortalaması alınmaktadır. Örnek verilecek olursa; bir yerin haziran ayı sıcaklık ortalaması 20 °C, temmuz ayı sıcaklık ortalaması 21 °C ve ağustos ayı sıcaklık ortalaması 25 °C'dir. Bu durumda, yaz ayları (haziran, temmuz, ağustos) sıcaklık ortalaması olarak 22 °C'nin alınması gerekmektedir. Sıcaklıklar için belirlenen 10 puanın dağılımı değerlendirme formunda gösterilmiştir. Buna göre değerlendirme formunda, rekreasyon faaliyetleri gerçekleştirmek için yaz ayları sıcaklık ortalamasının en uygun 25 °C'de olabileceği düşünülerek 10 puan, 16 °C ile 34 °C'ler için 1 puan ve geri kalan ara değerler için ara puanlar verilmektedir (Gülez, 1990: 137). Malatya ilinin sıcaklık değeri ortalamaları incelendiğinde; haziran 23 °C, temmuz 27 °C ve ağustos 27 °C olduğu görülmektedir (Tablo 3.). Haziran, temmuz ve ağustos ayı sıcaklık ortalaması 25,6 °C'dir. Bu nedenle sıcaklık değerine 9 puan verilmiştir.

Tablo 3. Malatya İlinin Sıcaklık, Yağış ve Bulutluluk Değerleri

Aylar	Ort. Sıcaklık	Yağış (mm)	Bulutluluk
Ocak	-0.4	41.8	3.3
Şubat	1.4	40.1	4.4
Mart	6.7	49.1	5.7
Nisan	12.9	54.9	7.3
Mayıs	17.9	44.6	9.3
Haziran	23.0	16.9	11.6
Temmuz	27.0	2.1	12.5
Ağustos	27.0	1.8	11.8
Eylül	22.4	6.5	10.0
Ekim	15.5	35.7	7.5
Kasım	7.9	41.8	5.2
Aralık	2.0	39.6	3.1
Yıllık	13.6	374.9	91.7

Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü Ölçüm Periyodu 1929-2019'den derlenmiştir.

Yağış: İklim faktörünün rekreasyon faaliyetleri üzerine olan etkisinde ikinci önemli kriter yağıştır. Yağış durumu 8 puan ile değerlendirilmiştir. Yönteme göre rekreasyon üzerinde olumsuz etkisi dikkate alınarak, yaz ayları toplam yağış miktarı 50 mm ve daha düşük olan yerlere en fazla puan (8) verilmektedir. Yağış miktarı arttıkça puanlar da düşürülmektedir (Güleç, 1990: 137). Malatya ilinin yağış oranı incelendiğinde; haziran ayı yağış miktarı ortalaması 16,9 mm, temmuz ayı yağış ortalaması 2,1 mm, ağustos ayında ise 1,8 mm'dir (Tablo 3.). Haziran, temmuz ve ağustos ayları toplam yağış miktarı 20,8 mm'dir. Bu nedenle tabiat parkı 8 puan ile değerlendirilmiştir.

Güneşlenme (Bulutluluk) Süresi: Yönteme göre iklim elemanları arasında yer alan güneşlenme süresinin rekreasyon üzerindeki etkisi 5 puandır. Bir yerdeki havanın açık veya kapalı olması yani bulutluluk süresi, 0-10 arasında bir değerle gösterilmektedir. Buradaki 0 açık bir havayı, 10 kapalı bir havayı, ara değerler ise çeşitli oranlardaki bulutlu havayı göstermektedir. Bu durumda, açık bir hava 5 puan ile gösterilmekte, bulutluluğun arttığı, güneşlenmenin azaldığı oranlarda puanlar düşmektedir (Güleç, 1990: 137). Malatya ilinin haziran, temmuz ve ağustos aylarında ortalama güneşlenme süresinin 11,9 saat olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3.). Buradan anlaşılacağı üzere yaz aylarında havanın genel itibarıyla açık olduğudur. Bu nedenle alanın güneşlenme (bulutluluk) süresi 5 puan ile değerlendirilmiştir.

Rüzgârlılık: Bir yerin rüzgârlı olup olmaması rekreasyon potansiyelini etkilemektedir. Yaz aylarının ortalama rüzgâr hızı 1-3 m/sn arası yerler için 1 puan, ortalama rüzgâr hızı 1 m/sn'den az olan yerler için 2 puan verilmektedir (Güleç, 1990: 137). Rüzgâr verilerine göre yıllık ortalama rüzgâr hızı Malatya'da 1,2 m/sn olduğu, rüzgâr hızının fazla olmadığı, hafif kuvvette esen rüzgârların araştırma alanında etkili olduğu görülmektedir (Engin, 2015: 58). Bu kapsamda alanın rüzgârlılık kriterine 1 puan verilmiştir.

Ulaşılabilirlik

Bir alanın rekreasyon potansiyeli o alana ulaşılabilirliği ölçüde bir anlam kazanır. Başka bir anlatımla, bir alandan ne kadar çok insan yararlanır ve alana ulaşabilmek için önemli bir ulaşım sorunu ile karşılaşmazlarsa, o alanın rekreasyona uygunluğu önemli oranda artmaktadır. Bu nedenle, ulaşılabilirlik seçeneği rekreasyon değerlendirme formunda %22'lik bir puanla değerlendirilmiştir (Güleç, 1990: 137).

Bulunduğu Bölgenin Turistik Önemi: Ulaşılabilirlik kriterine göre bir rekreasyon alanının Akdeniz, Ege, Marmara kıyı bandında olması 3-4 puan, Karadeniz kıyı bandında olması 2-3 puan ve önemli karayolu güzergâhları, turizmde öncelikli yörelerde olması 1-3 puan alacak şekilde değerlendirilmektedir. Turgut Özal Tabiat Parkı Elâzığ yolu üzerinde bulunduğu ve herhangi bir turistik öneme sahip alanda yer almadığından dolayı bu kriter puanlanamamıştır.

Bulunduğu Bölgede En Az 100.000 Nüfuslu Kent Olması: Tabiat parkının bulunduğu konuma göre en az 100.000 nüfuslu bir kente yakınlığı puanlandırılmaktadır. Tabiat parkına 20 km'ye kadar mesafede en az 100.000 nüfuslu kent varsa 4-5 puan, 50 km'ye kadar 3-4 puan, 100 km'ye kadar 2-3 puan ve 200 km'ye kadar ise 1-2 puan verilmektedir. Turgut Özal Tabiat Parkı Malatya ili Battalgazi ilçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Battalgazi ilçesi nüfusu 2019 verilerine göre 295.821'dir (TÜİK,2020). Tabiat parkı Battalgazi ilçe merkezine (kaymakamlık) 7,5 km uzaklıktadır. Tabiat parkının uzaklığı 20 km'nin altında olduğu için 5 puan verilmiştir.

Ulaşılan Zaman Süresi: Rekreasyon alanına en az 5.000 nüfuslu kentten yürüyerek 1 saate ya da taşıtla 30 dakika da ulaşılabiliriyorsa 4 puan, taşıtla 30 dakika-1 saatte ulaşılabiliriyorsa 3 puan, taşıtla 1-2 saatte ulaşılabiliriyorsa 2 puan ve yine taşıtla 2-3 saatte ulaşılabiliriyorsa 1 puan verilmektedir. Battalgazi ilçesinden Turgut Özal Tabiat Parkı'na araçla 30 dakikadan daha kısa bir zamanda ulaşılabilirdiğinden 4 puan ile değerlendirilmiştir.

Rekreatif Kolaylıklar

Bir alanda bulunan rekreatif kolaylıklar, alanın rekreasyon potansiyeli üzerinde olumlu bir etki yaratmak-

tadır. Ağaçlarla kaplı, hoş manzaralı bir yerin; çeşmeleri, piknik masaları, tuvaletler gibi kolaylıklar alana daha çok ziyaretçi çekerek, rekreasyon potansiyelini arttıracaktır. Bu nedenle, rekreatif kolaylıkların en çok % 20'lik bir puanla değerlendirmeye alınması uygun görülmüştür. Rekreatif kolaylıklar piknik altyapısı, su bulunma durumu, konaklama tesisi, tuvaletler, otopark, kır gazinosu ve satış büfesi gibi bazı kriterler dikkate alınarak puanlandırılmaktadır (Güleç, 1990: 137).

Fotoğraf 2: Turgut Özal Tabiat Parkından Görüntüler

Piknik Tesisleri: Tabiat parkında sabit piknik masası ve ocak (mangal) gibi kolaylıkların bulunması 1-4 arasında puanlandırılmaktadır. Bu değerlendirmede, ilgili tabiat parkının piknik tesislerinin yeterliliğinin belirlenmesinde Mesire Yerleri Yönetmeliği (2013) 7/5 maddesi esas alınmıştır. Mesire Yerleri Uygulama Tebliği (2013) Madde 7/5'e göre, bir piknik ünitesinin 5 kişiye hizmet verdiği kabul edilerek, bir hektarlık alan için 50 piknik ünitesi olacak şekilde hesaplanacaktır (Polat ve Polat, 2016: 100). Tabiat parkı içerisinde 8,6 ha'lık alanda piknik amaçlı günübirlik kullanım alanı yer almaktadır (Doğa Koruma ve Milli Parklar 15. Bölge Müd., 2015). Günübirlik kullanım alanlarında hektar başına düşen optimum ziyaretçi sayısı günlük 250 kişi/ha olarak alındığında Turgut Özal Tabiat Parkı'ndaki günlük ziyaretçi sayısı 2150 kişi olarak belirlenmektedir. Bu kapsamda;

günlük ziyaretçi sayısı / 5 = ihtiyaç duyulan piknik ünitesi

$$2150 / 5 = 430 \text{ adettir.}$$

Turgut Özal Tabiat Parkı'nda yapılan gözlem ve alınan bilgiler sonucu 297 piknik masası, 24 adet bungalov olmak üzere toplamda 321 adet piknik tesisi olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda piknik tesisleri kriterine 3 puan verilmiştir.

Su Durumu: Alanın içme ve kullanma su olanakları (niteliklerine göre) 1-3 puan arasında değerlendirilmektedir. Tabiat parkı içerisinde belirli aralıklarla yerleştirilmiş çeşmeler bulunmaktadır. Bu çeşmelerin suyu tabiat parkı içerisindeki kaynaktan alınan hat ile sağlanmaktadır. Çeşmelerden alınan su piknikçiler tarafından genellikle yıkama, temizlik ve içme suyu olarak kullanılmaktadır. Bu bakımdan su durumu kriteri 3 puan almıştır.

Geceleme Tesisleri: Sabit geceleme tesisleri olması durumunda 3 puan, çadırı ya da çadırsız kamp kurabilme olanakları bulunmasına ise 1-2 puan verilmektedir. Ancak tabiat parkı içerisinde herhangi bir geceleme tesisi bulunmadığı gibi çadırı ya da çadırsız kamp kurabilme olanağı yoktur ve puanlandırma yapılmamıştır.

Alanda Bulunan Tuvaletler: Tuvaletlere niteliklerine göre 1-2 puan verilmektedir. Bu değerlendirmenin

yapılmasında Türkiye Sağlık Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu 2010'da yer alan tuvalet sayısı hesabı kullanılmıştır.

Tuvalet sayısı hesabı; kadın-erkek için ayrı olacak şekilde;

$$\text{Toplam İnsan Sayısı} / 12 = \text{Kabin Sayısı}$$

Turgut Özal Tabiat Parkı'nda kadın ve erkek ziyaretçiler için toplam 12 tuvalet kabini ve engelli bireyler için 2 adet tuvalet kabini olmak üzere toplam 14 tanedir. Tuvalet kabin sayısı ile günlük ziyaretçi sayısı (2.150) kıyaslandığında 179 kişiye 1 tuvalet kabinin yeterli olacağı sonucu çıkmaktadır.

Tabiat parkına göre yapılan hesaplamada ise;

$$2.150 (\text{toplam insan sayısı}) / 14 (\text{toplam kabin sayısı}) = 153 \text{ kişiye 1 adet tuvalet kabininin yeterli olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu kriter 2 puan ile değerlendirilmiştir.}$$

Otopark Alanı: Otoparkın büyüklüğüne ve ihtiyacı karşılamasına göre alana 1-2 puan verilmektedir. Tabiat parkı içerisinde otopark bulunmaktadır. Fakat yapılan arazi çalışmasında ziyaretçi sayısının yoğun olduğu zamanlarda (özellikle hafta sonları) mevcut otoparkların yeterli olmaması nedeniyle gelen ziyaretçilerin araçlarını yol kenarlarına veya kaldırımlara park ettiği gözlemlenmiştir. Bu kapsamda otopark kriteri 1 puan almıştır.

Kır Gazinosu, Satış Büfesi: Rekreatif kolaylıklar kriterinin bu özelliğinde niteliklerine göre alana 1-2 puan verilmektedir. Tabiat parkında ziyaretçiler için bir adet kır lokantası, bir adet büfe, bir adet Malatya Büyükşehir Belediyesi'nin işlettiği kafe bulunmaktadır. Bu bakımdan alan 2 puan ile değerlendirilmiştir.

Bekçi ve Görevliler: Tabiat parkında sürekli bekçi/görevli bulunması halinde 2 puan, hafta sonlarında görevli bulunması durumunda 1 puan verilmektedir. Tabiat Parkında güvenlik görevlileri ile görüşülmüş ve hafta içi ve hafta sonu 7/24 güvenlik görevlisi olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu kapsamda alan 2 puan ile değerlendirilmiştir.

Diğer Kolaylıklar: Bu özellikte duş kabinleri, plaj, kiralık sandal seçenekleri, spor alanları ve benzeri tesislerin bulunması durumunda 1-3 puan verilmektedir (Güleç, 1990). Tabiat parkında ziyaretçiler için çocuk oyun alanı ile bir adet çocuk oyun grubu ve özellikle yaz aylarında gölet üzerinde deniz bisikleti sürme olanağı bulunmaktadır. Alana bu kriter **açısından** 2 puan verilmiştir.

Ulaşım: Alana taksi ve özel oto dışında yürüyerek gidebilme veya her an taşıt bulabilme imkânı var ise 3-4 puan, belirli saatlerde taşıt bulabilme imkânı var ise 1-3 puan verilebilmektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi Battalgazi ilçesi yerleşimlerden özel araç ve otobüslerle kolaylıkla ulaşım sağlanmaktadır. Bu nedenle ulaşım kriteri 4 puan ile değerlendirilmiştir.

Ulaşımında Diğer Kolaylıklar: Ulaşılabilirlik kriterinin bu özelliğinde alana ulaşımında teleferik olması ve denizden ulaşım sağlanabilmesi durumunda 1-3 puan verilmektedir. Bu özellikler tabiat parkında olmadığı için puanlandırılmamıştır.

Olumsuz Etkenler

Orman içi rekreasyon potansiyeli belirlenirken, alanda bulunan olumsuz etkenler göz önünde tutulmalıdır. Araştırma yapılan yerlerde en çok -10'a kadar puan alabilecek olumsuz etkenlerin olabileceği varsayılmıştır. Olumsuz etkenlerin puanları hesaplanırken bu değerler eksi (-) olarak alınmakta ve toplam puandan çıkarılmaktadır (Güleç, 1990: 138).

Hava Kirliliği: Havada meydana gelen kirliliğin derecesine göre bu kritere -1 ve -3 puan verilmektedir. Malatya ilinde yaz aylarındaki hava kirliliği ölçüm raporlarına bakıldığında SO₂ (kükürt dioksit) ve PM₁₀ (partiküler madde) oranlarının 0-50 arası yani iyi düzeyde olduğu ve risk teşkil etmediği sonucuna ulaşılmıştır (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2019). Ancak yaz aylarında genellikle mangal yapmak amacıyla tabiat parkına gelen ziyaretçilerin neden olduğu mangal dumanları az da olsa tabiat parkının havası üzerinde kirliliğe sebep olmaktadır. Bu nedenle alan -1 puan ile değerlendirilmiştir.

Güvenceli Olmaması: Bir alanın güvence durumuna göre -1 ve -2 puan verilmektedir. Her ormanlık alanda yangın riski bulunmaktadır. Özellikle mangal yapılan alanlarda bu risk artmaktadır. Ancak tabiat parkı içerisinde bu riski en aza indirme amacıyla yapılan bir yangın binası mevcuttur. Bu bina muhtemel orman yangınlarına karşı Orman İşletme Şefliği tara-

findan müdahale edebilmek amacıyla tabiat parkının en aktif olarak kullanılan bölgesinde yapılmıştır. Bu nedenle alana herhangi bir eksi (-) puan verilmemiştir.

Su Kirliliği: Deniz, göl ve akarsular için bir kirlilik var ise -1 puan verilmektedir. Tabiat parkı içerisinde yer alan gölet için herhangi bir su kirliliğinden bahsedilmemiştir (Doğa Koruma ve Milli Parklar 15. Bölge Müd., 2015). Ancak özellikle yaz aylarında göletin kıyı kenarında hoş bir görüntü sağlamayan yosunlar oluşmakta ve yer yer kötü kokulara sebep olmaktadır. Bu durum göz önüne alındığında parkın su kirliliği kriteri -1 puan ile değerlendirilmiştir.

Bakımsızlık: Alanda yeterli bakımın yapılmaması durumunda -1 puan verilecektir. Tabiat Parkı alanı içerisinde Battalgazi Belediyesi tarafından çöp toplama hizmeti verilmektedir. Alan içerisinde belediyeye ait çöp bidonları bulunmasına rağmen çevre kirliliğinin önüne geçilememiştir. Özellikle mesire alanının yoğun kullanıldığı dönemlerde bu kirliliğin arttığı görülmüştür. Bu nedenle alana -1 puan verilmiştir.

Gürültü: Trafik, kalabalık vb. gürültülere -1 puan verilecektir. Yukarıda da belirtildiği gibi yaz ayları tabiat parkının en çok ziyaretçi ağırladığı zamanlarda dahi herhangi bir gürültüye neden olmadıkları gözlemlenmiştir. Bu nedenle alana herhangi bir eksi (-) puan verilmemiştir.

Diğer Olumsuz Etkenler: Alanda taş ve çakıl ocakları, inşaat ve fabrika kalıntıları söz konusu ise -1 ve -2 puan verilecektir. Orduzu mahallesinde yapılan arazi çalışmasında Tabiat parkı alanı dışındaki Yıkılıgantepe'de geçmişte taş ocaklarının bulunduğu; fakat yaklaşık 10 yıl önce kapandığı belediye çalışanları tarafından belirtilmiştir. Taş ocakları tabiat parkı içerisinde ve faal olmadığı için herhangi bir eksi (-) puan verilmemiştir.

Orman içi Rekreasyon Potansiyeli Değerlendirme Formu dikkate alınarak yapılan puanlama sonucu Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4'ten anlaşılacağı üzere Turgut Özal Tabiat Parkı'nın Peyzaj değeri kriterinde; alanın büyüklüğü 4 puan, bitki örtüsü 5 puan, alanda gölet bulunması 6 puan, yüzeysel durumu 3 puan, görsel kalitesi 4 puan (diğer özelliklere puan verilememiştir) olmak üzere toplamda 22 puan ile değerlendirilmiştir. İklim değeri için; sıcaklık 9 puan, yağış düzeyi 8 puan, güneşlenme süresi 5 puan ve rüzgârlılık derecesi 1 puan olmak üzere toplamda 23 puan ile değerlendirilmiştir. Ulaşılabilirlik kriteri için; bulunduğu bölgenin turistik önemine ve ulaşımında diğer kolaylıklar (teleferikle ulaşım, denizden ulaşım gibi) özelliğine puan verilememiş ancak bulunduğu bölgede en az 100.000 nüfuslu kent olması 5 puan, ulaşılan zaman süresi 4 puan, taksi veya özel oto dışında halk otobüsleri ile ulaşım kısmı 4 puan olmak üzere toplamda 13 puan ile değerlendirilmiştir. Rekreatif kolaylıklar bakımından; piknik tesisleri 3 puan,

su durumu 3 puan, otopark 1 puan, tuvalet 2 puan, kır gazinosu-satış büfesi 2 puan, bekçi ve görevliler 2 puan diğer kolaylıklar (kiralık sandal, top, oyun, spor alanları olması) özelliklerine 2 puan olmak üzere toplamda 15 puan ile değerlendirilmiştir. Bunun dışında

geceleme tesisi yeterli düzeyde olmadığından puanlama yapılamamıştır. Olumsuz etkenler bakımından; hava kirliliği, alanın bakımsız olması ve su kirliliği toplamda -3 puan ile değerlendirilmiştir. Bunun dışında güvenceli olmaması, gürültü ve diğer olumsuz etkenler (çakıl ve taş ocakları, fabrika kalıntıları gibi) kriterlerinde bir eksiklik olmadığından eksi (-) puan verilmemiştir.

Tablo 4. Turgut Özal Tabiat Parkı Orman içi Rekreasyon Potansiyeli Değerlendirme Sonucu

Formüldeki Ögeler	Değeri, Puanı	Ögenin Özellikleri	Max. Puan	Açıklama	
Peyzaj Değeri (P)	4	Alanın Büyüklüğü	4	10 ha.'dan büyük	4 puan
				5 - 10 ha	3 puan
				1 - 5 ha	2 puan
				0,5-1 ha	1 puan
	5	Bitki Örtüsü	8	Ağaçlık, çalılık, çayırılık	7-8 puan
				Yalnız ağaçlık ve çayırılık	6-7 puan
				Çalılık, çayırılık, seyrek ağaç	5-6 puan
				Çayırılık, seyrek ağaçlık	4-5 puan
				Yalnız çalılık ve çayırılık	3-4 puan
				Çalılık, seyrek ağaçlık	3-4 puan
				Çayırılık, seyrek çalılık	2-3 puan
	6	Deniz, Göl, Akarsular	8	Deniz kıyısı	7-8 puan
				Göl kıyısı	6-7 puan
				Akarsu kıyısı	4-5 puan
				Dereler	1-4 puan
3	Yüzeysel Durum	5	Düz alan	5 puan	
			Hafif dalgalı	4 puan	
			Az meyilli, yer yer düzlük	3 puan	
4	Görsel Kalite	4	Az engebeli	2 puan	
			Orta engebeli	1 puan	
			Panoramik görünüm	3-4 puan	
-	Diğer Özellikler	6	Güzel görüş ve vistalar	2-3 puan	
			Alanın gen. görsel estetik değ.	1-3 puan	
			Örneğin doğal anıt, çağlayan, mağara, tarihsel ve kültürel değerler, yaban hayvanları, kuşlar vb.	1-6 puan	
İklim Değeri (İ)	9	Sıcaklık	10	Yaz ayları (Hz, Tm. Ağ.) ortalaması	
				°C 16 -17 -18 - 19 - 20-21 - 22-23 - 24 -25 34 - 33 -32 - 31 - 30-29 - 28-27 - 26 - 25	
	8	Yağış	8	P. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	
				Yaz ayları (Hz, Tm, Ağ.) toplamı mm -50-100-150-200-250-300-350- 400 P. 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1	
	5	Güneşlenme	5	Yaz ayları bulutluluk ortalaması	
				Bulutluluk : 0-2, 2-4, 4-6, 6-8, 8-9 Puan : 5 4 3 2 1	
	1	Rüzgârlılık	2	Yaz ayları ortalama rüzgâr hızı 1 m/sec'den az	2 puan
				1-3 m/sec	1 puan

Tablo 4 (Devamı). Turgut Özal Tabiat Parkı Orman içi Rekreasyon Potansiyeli Değerlendirme Sonucu

Ulaşılabilirlik (U)	-	Bulunduğu Bölgenin Turistik Önem	4	Akdeniz, Ege, Marmara kıyı bandı	3-4 puan				
				Karadeniz kıyı bandı	2-3 puan				
	5	100.000 Nüfuslu Kent Olması	5	Önemli karayolu güzergâhları, turizmde öncelikli yöreler	1-3 puan				
				20 km'ye kadar uzaklık	4-5 puan				
				50 " "	3-4 puan				
				100 " "	2-3 puan				
	Rekreatif Kolaylıklar (RK)	4	Ulaşılan Zaman Süresi (yakındaki en az 5.000 nüfuslu kentten)	4	200 " "	1-2 puan			
					Yürüyerek 1 saate kadar ya da Taşıtla 0-1/2 saat	4 puan			
					Taşıtla 1/2-1 saat	3 puan			
					Taşıtla 1-2 saat	2 puan			
4		Ulaşım (taksi ve özel oto dışında)	4	Taşıtla 2 – 3 saat	1 puan				
				Yürüyerek gidilebilme ya da her an taşıt bulabilme	3-4 puan				
-		3	Ulaşımında diğer Kolaylıklar	3	Belirli saatlerde taşıt bulabilme	1-3 puan			
					Örneğin teleferik olması, denizden ulaşılabilme vb.	1-3 puan			
		3	Piknik Tesisleri	4	Sabit piknik masa, ocak vb. (niteliklerine göre)	1-4 puan			
					İçme ve kullanma su olanakları (niteliklerine göre)	1-3 puan			
	-	2	Geceleme Tesisleri	2	Sabit geceleme tesisleri	2 puan			
					Çadırılı ya da çadırsız kamp kurabilme olanakları	1 -2 puan			
		2	Tuvaletler	2	Niteliklerine göre	1 -2 puan			
					Niteliklerine göre	1 -2 puan			
2		Kır Gazinosu, Satış Büfesi	2	Niteliklerine göre	1 -2 puan				
				Niteliklerine göre	1 -2 puan				
2	Bekçi ve Görevliler	2	Sürekli bekçi / görevli	2 puan					
			Hafta sonlarında görevli	1 puan					
Olumsuz Etkenler (OSE)	2	Diğer Kolaylıklar	3	Örneğin plaj, kabin ve duş tesisleri, kiralık sandal olanakları, top vb. oyun ve spor alanları, tesisleri vb. (niteliklerine göre)	1 -3 puan				
				-1	Hava Kirliliği	-3	Kirlilik derecesine göre	-1 - (-3) puan	
	-	-1	Su Kirliliği	-1	Güvenceli Olmaması	-2	Güvence durumuna göre	-1 - (-2) puan	
					Deniz, göl ve akarsular için	-1	Bakımsızlık	-1	Alanda yeterli bakımın yapılmaması
		-	Diğer Olumsuz Etkenler	-2	-	Gürültü	-1	Trafik, kalabalık vb. gürültüler	-1 - (-2) puan
						Örneğin taş ve çakıl ocakları, inşaat ve fabrika kalıntıları vb.	-1 - (-2) puan		
		Genel Toplam Puan ya da Orman içi Rekreasyon Potansiyeli (%) 70							

Yukarıda belirtilen tüm bu puanlamalar toplandığında ortaya çıkan rekreasyon değeri (puanı) 70 olarak belirlenmiştir.

Güleç yönetimi (1990) ne göre bir alanın puanı;

Ormaniçi rekreasyon potansiyeli çok düşük (% 30'dan aşağı)

Ormaniçi rekreasyon potansiyeli düşük (% 30 - % 45)

Ormaniçi rekreasyon potansiyeli orta (% 46 - % 60)

Ormaniçi rekreasyon potansiyeli yüksek (% 61 - % 75)

Ormaniçi rekreasyon potansiyeli çok yüksek (% 75'den yukarı)

şeklinde değerlendirilmektedir. Yukarıda yapılan hesaplama ile Turgut Özal Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyeli %70 bulunmuştur. Bu puanlandırma, alanın yüksek düzeyde rekreasyon potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Günümüz toplumu özellikle doğal ve yeşil alanların giderek yok olmaya başlaması ile bu alanların ihtiyacını daha fazla hissetmiş ve genellikle boş zamanlarını geçirmek amacıyla doğal ve yeşil alanları tercih etmeye başlamıştır. İnsanlar bu alanları genellikle dinlenmek, piknik yapmak, aile üyeleri ile vakit geçirmek, spor yapmak gibi rekreasyon faaliyetlerine katılmak amacıyla tercih etmektedir. Özellikle kent içerisinde bulunan veya kent merkezine yakın konumda olan ve rekreasyon faaliyeti için uygun olanaklar sağlayan alanlar sıklıkla ziyaret edilen alanlar olmaktadır. Malatya ilinde bulunan ve kent merkezine çok yakın (3 km) bir mesafede yer alan Turgut Özal Tabiat Parkı insanların rekreasyon ihtiyaçlarına cevap verebilen bir alan olmasından dolayı Malatya'da veya çevre illerde yaşayan insanlar tarafından sıklıkla ziyaret edilmektedir.

Turgut Özal Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyelinin belirlenmesi açısından birçok araştırmacı tarafından tercih edilen (Akten, 2003; Korkut ve Şimşek, 2009; Altunöz, Arslan ve Tırıl, 2014; Birinci, Bulut ve Zaman, 2016; Polat ve Polat, 2016) 1990 yılında Prof. Dr. Sümer Güleç tarafından oluşturulan ve bir alanın rekreasyon potansiyelinin belirlenmesini sağlayan "Orman içi Rekreasyon Potansiyelini Değerlendirme Formu"ndan yararlanılmıştır. Yapılan araştırmalar, yerinde gözlem ve incelemeler sonucunda Turgut Özal Tabiat Parkı'nın peyzaj değeri toplamı 22 puan, iklim değeri toplamı 23 puan, ulaşılabilirlik değeri 13 puan, rekreatif kolaylıkları toplam 15 puan, olumsuz etkenler

bakımından toplamda -3 puan ile değerlendirilmiştir. Bu puanlamalar sonucunda Turgut Özal Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyeli değeri %70 olarak bulunmuştur. Bu puandan Turgut Özal Tabiat Parkı'nın Malatya halkının rekreasyon faaliyetlerine büyük ölçüde cevap verebilen bir alan olduğu sonucu çıkarılabilir.

Turgut Özal Tabiat Parkı ile Güleç yöntemi kullanılarak rekreasyon potansiyeli belirlenmeye **çalışılan bazı** alanlar kıyaslandığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Altunöz, Tırıl, Arslan (2014) Hamsilos Tabiat Parkı'nın Rekreasyon Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma adlı çalışmasında Hamsilos Tabiat Parkı'nın (Sinop) rekreasyon potansiyelini %68 olarak bulmuştur. Bu oran Turgut Özal Tabiat Parkı (%70) ile kıyaslandığında hemen hemen aynı puana sahip olduğu tespit edilmiştir.

Birinci, Zaman ve Bulut (2016) Gümüşhane ilinde bulunan Limni Gölü Tabiat Parkı'nın (Gümüşhane) rekreasyon potansiyelini belirlemek amacıyla Güleç yönteminden yararlanmıştır. Araştırma sonunda Limni Gölü Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyeli %59 olarak bulunmuştur. Bu sonuç Turgut Özal Tabiat Parkı (%70) ile kıyaslandığında Turgut Özal Tabiat Parkı'nın rekreasyon açısından yüksek bir potansiyele sahip olduğunu göstermektedir.

Polat ve Polat (2016) tarafından Rekreasyonel Tabiat Parklarının Korunan Alanlar Kapsamında İncelenmesi: Mersin İli Örneği bir diğer benzer yöntemle yapılmış çalışmadır. Bu çalışmada Mersin ilinde bulunan sekiz tabiat parkı ele alınmıştır. Ele alınan tabiat parklarından 100. Yıl Gümüşkum (85), Erdemli (83), Pullu (82), İncekum (79), Dikilitaş (79) ve Karaekşi (74) tabiat parklarının Turgut Özal tabiat parkına (70) göre yüksek puan ile değerlendirildiği, Kuyuluk (64) ve Çamdüzü (63) tabiat parklarının ise daha az puan ile değerlendirildiği söylenebilir.

Turgut Özal Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyelini belirlemek amacıyla yapılan çalışmanın sonucunda alanın rekreasyon potansiyelinin yüksek (%70) düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Orman içi Rekreasyon Potansiyelini Değerlendirme Formu incelendiğinde coğrafi konum, iklim değeri gibi doğal çekicilikler yerine beşerî çekiciliklerde iyileştirmeler yapılarak alanın rekreasyon potansiyeli artırılabilir.

Tabiat parkındaki otopark alanları parkın büyüklüğü ve konumuna göre yeterli değildir. Özellikle yaz aylarında tabiat parkını ziyaret edenlerin sayısı fazla olduğundan bu alanların yetersiz kaldığı ve uygun park edilmeyen araçların hem trafik hem de görüntü kirliliği oluşturduğu gözlemlenmiştir. Bu anlamda yeni park

alanları oluşturulması, yol kenarında araç park çizgilerinin daha belirgin hale getirilmesi, uyarı ve otopark alanlarını gösteren levhaların daha sık aralıklarla yerleştirilmesi, özellikle yaz aylarında güvenlik görevlilerinin araç park etme konusunda ziyaretçilere yardımcı olması otopark alanlarındaki sorunun giderilmesine yardımcı olabilecektir.

Tabiat parkı içerisinde kaynak suyu ile beslenen bir adet gölet bulunmaktadır. Bu gölet özellikle doğal görüntüsü ve sunduğu manzara ile ziyaretçileri tabiat parkına çeken unsurlardan biridir. Fakat göletin bazı kıyılarında yosunlaşma oluşup kokuya sebep olmakta ve ziyaretçileri rahatsız etmektedir. Göletin temizliği periyodik olarak belediye görevlilerince yapılmalıdır.

Park alanında bulunan çöp kutularının sayısı artırılmalı, çöp kutuları daha sık aralıklarla yerleştirilmelidir. Bunun yanında temizlik personelleri çöpleri toplarken, dolan çöp kutularını boşaltarak çöplerin yere saçılmasını önlemelidir. Piknik masalarının yakınına insanların dikkatini çekebilecek levhalar yerleştirilerek çöplerin yere atılmaması konusunda ziyaretçiler uyarılmalıdır. Bunun dışında tabiat parkında gölet kıyısının yakınında, piknik masalarının seyrek olduğu alanlarda çadırılı ya da çadırsız kamp kurabilme olanağına yer verilmesi alanın rekreasyon potansiyeli değerini artıracaktır. Tabiat parkındaki bu iyileştirmeler koruma-kullanma dengesi gözetilerek yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Altunöz, Ö., Tırıl, A. & Arslan, E. Ö. (2014). Hamsilos Tabiat Parkı'nın Rekreasyon Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma, *Journal of Recreation and Tourism Research*, 1(1), 20-38.
- Akten, M. (2003). Isparta İlindeki Bazı Rekreasyon Alanlarının Mevcut Potansiyellerinin Belirlenmesi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, A (2), 115-132.
- Akten, S. (2009). Korunan Doğal Alanlarda Ziyaretçi Etki Yönetim Yaklaşımı (Gölcük Tabiat Parkı Örneği), *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Akten, M. & Akten, S. (2011). Rekreasyon Potansiyellerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Model Yaklaşımı: Gülez Yöntemi, I. Ulusal Sarıgöl İlçesi ve Değerleri Sempozyumu, Sarıgöl, Manisa.
- Bahat, B. (2011). Altındere Vadisi Milli Parkı Yaylalarının Milli Park Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi Olanakları, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Birinci, S., Zaman, M. & Bulut, İ. (2016). Limni Gölü Tabiat Parkının (Gümüşhane) Rekreasyon Potansiyeli, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(46), 285-294.
- Broadhurst, R. (2001). *Managing Environments For Leisure and Recreation*. London and New York.
- Chhetri, P. & Arrowsmith, C. (2008). GIS-Based Modelling of Recreational Potential of Nature-Based Tourist Destinations. *Tourism Geographies: An International Journal of Tourism Space, Place and Environment*, 10(2), 233-257.
- Clark, R.N. & Stankey, G.H. (1979). *The Recreation Opportunity Spectrum: A Framework for Planning, Management and Research*. General Technical Report. PNW-GTR-098.
- Clawson, M. (1959). *Methods of Measuring The Demand for and Value of Outdoor Recreation*. Resources for the Future, Reprint, Washington, USA.
- Çakır, G. & Çakır, A. (2012). İğneada Longoz Ormanları ve Çevresinin Rekreasyonel Faaliyetler Açısından Değerlendirilmesi, *Ulusal Akdeniz Orman ve Çevre Sempozyumu*, Kahramanmaraş.
- Çalık, F., Başer, A., Ekinci, E. N. & Kara, T. (2013). Tabiat Parklarının Sportif Rekreasyon Potansiyeli Modellemesi (Ballıkayalar Tabiat Parkı Örneği), *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 8(3), 35-51.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (2019). Hava İzleme Raporu <http://www.havaizleme.gov.tr/> Erişim Tarihi: 11.09.2019.

- Dudek, T. (2017). Recreational Potential as an Indicator of Accessibility Control in Protected Mountain Forest Areas. *Journal of Mountain Science*, 14 (7), 1419-1427.
- Engin, F. (2015). Cbs Yardımı ile Toplu Konut Alanları Yer Seçimi; Malatya Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.
- Fleishman, L. & Feitelson, E. (2009). An Application of the Recreation Level of Service Approach to Forests in Israel. *Landscape and Urban Planning*, 89(3-4), 86-97.
- Gül, T. (2014). Rekreasyon Olgusuna Genel Yaklaşım, Rekreasyona Giriş. (1-62). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Güleç, S. (1990). Ormanıçi Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması İçin Geliştirilen Bir Değerlendirme Yöntemi, *Orman Fakültesi Dergisi*, 40(2), 132-145.
- Kaymaz, H.İ. (2014). Malatya Şehrinin Mekânsal Gelişimi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Sütçü İmam Üniversitesi*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Kliskey, A.D. (2000). Recreation Terrain Suitability Mapping: A Spatially Explicit Methodology for Determining Recreation Potential for Resource Use Assessment. *Landscape and Urban Planning*, 52(1), 33-43.
- Knetsch, J. L. (1969). Assessing the Demand For Outdoor Recreation. *Journal of Leisure Research*, 1(1), 85-87.
- Lier, N. H. (1971). Research on Some Technical Aspects of Outdoor Recreation, as part of Multipurpose Rural Reconstructions in the Netherlands. Institute for Land and Water Management Research. 1(20), 154-179.
- Malatya İli Doğa Turizm Master Planı 2013-2023
- Malatya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2018). İklim ve Bitki Örtüsü, <http://www.malatyakulturturizm.gov.tr/TR58266/iklim-ve-bitki-ortusu.html>. Erişim Tarihi: 25.11.2018.
- Meteoroloji Genel Müdürlüğü (2019). Veri Değerlendirme <https://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilcelerIstatistik.aspx?k=A&m=MALATYA>. Erişim Tarihi: 25.11.2018.
- Özgülç, N.** (2017). Turizm Coğrafyası Özellikler ve Bölgeler, (9. baskı). Ankara: Çantay Kitabevi
- Polat, S. & Polat, A. S. (2016). Rekreasyonel Tabiat Parklarının Korunan Alanlar Kapsamında İncelenmesi: Mersin İli Örneği, *Social Sciences (NWSASOS)*, 11(2), 85-115.
- Sandal, K. E. & Karademir, N. (2013). Kahramanmaraş İlindeki Günübirlük Rekreasyon Alanlarının Potansiyelinin Belirlenmesi ve Kullanımı ile İlgili Sorunlar, *Türk Coğrafya Dergisi*, (60), 25-36.
- Sayman, M. (2011). Koruma-Kullanma Dengesi Kapsamında İzmir-Özdere-Kalemlik Örneğinde Orman İçi Dinlenme Alanlarının Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Şimşek, S. D. & Korkut, B. A. (2009). Kıyı Şeridi Rekreasyon Potansiyelinin Belirlenmesinde Bir Yöntem Uygulaması: Tekirdağ Merkez İlçe Örneği, *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 6(3), 315-327.
- Torkildsen, G. (2006). *Leisure and Recreation Management* (5th. ed.). USA: Routledge.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2018). Nüfus ve Demografi, <http://tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>. Erişim Tarihi: 26.11.2018.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2018). Zaman Kullanım Araştırması. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18627>. Erişim Tarihi: 27.11.2018.
- Verdin, G.P., Lee, M.E. & Chavez, D. J. (2008). The Dual Role of Local Residents in the Management of Natural Protected Areas in Mexico, U.S. Department of Agriculture, Forest Service Pacific Southwest Research Station Albany, CA.
- Yılmaz, Ş. (2007). Rekreasyon Faaliyetlerinin Yönetim ve Organizasyonu "Antalya Bölgesindeki Beş Yıldızlı Otel İşletmelerine Yönelik Bir Uygulama, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Yılmaz, H., Karaşah. B. & Yüksel, E. E. (2009). Güleç Yöntemine Göre Kafkasör Kent Ormanının Rekreasyonel Potansiyelinin Değerlendirilmesi, *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 10(1), 53-61.

Destek Bilgisi: Bu çalışmanın hazırlanması sürecinde herhangi bir bireyden ya da kurumdan aynı ya da nakdi bir yardım/destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Makalede herhangi bir çıkar çatışması ya da kazancı yoktur.

Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Turizm Akademik Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.

Bilgilendirilmiş Onam Formu: Tüm taraflar kendi rızaları ile çalışmaya dâhil olmuşlardır.

Etik Kurul Onayı: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı TR Dizin Etik Kurul Kriterleri 1 Ocak 2020 tarihinde ilan edilmiştir. Veri toplama süreci 2020 yılı öncesinde gerçekleştiğinden ilgili çalışma için etik kurul kararına ihtiyaç yoktur.

Araştırmacıların Katkı Oranı:

1. yazar katkı oranı: %50

2. yazar katkı oranı: %50

Extensive Summary

Determination of Recreation Potential of Turgut Özal Nature Park

Ahmet ÇAVUŞ*, Pınar AKER

Introduction

People generally prefer spending their spare time in natural areas to satisfy their needs and to get away from their monotony life and stressful business life (Çakır ve Çakır, 2012: 283). Natural areas found in the town and especially areas having high recreation potential are an attraction centers for individuals in terms of their flora and wild life as well as natural beauty and variety (Akten, 2009: 1). Turgut Özal Nature Park found in city of Malatya is considered under the conservation status and satisfying peoples recreational needs. Turgut Özal Nature Park is on the borders Battalgazi District, Malatya (Figure 1). In 16.11.2019 with the decision name 2009/15411 of the Council of Ministers, Turgut Özal Nature Park having 36.69 ha is 3 km away from the town center. Nature Park is on the Malatya-Elazığ highway. This park is a place where local people often visit. It is unknown to guess the level of utility, outfit elements' adequacy, its position and accessibility which are determining features of recreation potential in this highly preferred park. In this research, it is aimed to determine the recreation potential of Turgut Özal Nature Park.

Method

With the aim of determining recreation potential of Turgut Özal Nature Park, The Gulez method has been used since it was preferred by many researchers in our country. There are five main criterions toward deciding the recreation potential of an area in Gulez method. Recreation potential of an area was detected by giving each criterion a maximum point. These criterions and points are respectively as landscape value with a maximum value of 35, climate value with a max value of 25, accessibility with 20, recreational facility with 20 and lastly negative factors with 0 maximum value. With the intention of processing the point calculation of these criterions, desk study was carried out. Participant observation is applied for in-depth analysis and recognition of the field. In different seasons and especially months such as June, July, August and September having highly crowded visitors, inspections are conducted by going to the field many times and interviewing with local authorities.

Results

In the research, scoring of criterions such as landscape value, climate value, accessibility, recreational facilities and negative factors included in Gulez method was assigned according to Turgut Özal Nature Park. Landscape value is assessed through checking size of field, flora, sea-lake-river, riverbank, surface condition, visual quality and other features (natural antiquities, cultural values, caves, etc.) and these features totally have an assessment point of 22. Climate value including temperature, precipitation, sunshine and windiness was assessed at 23. Features such as the region's touristic importance, having a city with min. 100,000 of population in the area and reaching time are included in accessibility criterion and totally assessed at 13. Recreational facility including picnic facilities, water condition, overnight facilities, toilets, parking areas, casino, buffet, etc., guard and workers and other facilities (aerial railway, sea transportation) represent an assessment point of 15. Features such as air pollution, insecurity, water pollution, neglected, noise and other adverse factors (stone, gravel pit, construction and factory remains) are included in negative factors and assessed at -3.

When points that were mentioned above is summed, the number of 70 comes up. According to the Gulez Method, final score of recreation potential of an area is explained as follows;

Outdoor recreation potential is very low (below 30%)

Outdoor recreation potential is low (30%-45%)

Outdoor recreation potential is medium level (46%-60%)

Outdoor recreation potential is high (61%-75%)

Outdoor recreation potential is very high (above 75%)

With the calculation above, recreation potential of Turgut Özal Nature Park was found as 70%. This final score shows that the area has high recreation potential.

Conclusion

From the point of determining recreation potential of Turgut Özal Nature Park, "outdoor recreation potential evaluation form" was benefited from which provide the determination of recreation potential of an area and was created by Sümer Gülez in 1990 and it was preferred by many researchers (Akten, 2003; Korkut ve Şimşek,2009; Altunöz, Arslan ve Tırıl,2014; Birinci, Bulut ve Zaman,2016; Polat ve Polat,2016).

* Corresponding author at: Atatürk University, Faculty of Tourism.
E-Mail Address: ahmetcavus@atauni.edu.tr

As a result of conducted researchs, participant observations and inspections, recreation potential of Turgut Özal Nature Park was found to be 70%. Thus it was considered to be an area that can fulfill the recreational activities of Malatya folk's needs. In consequence of field observations and inspections, there are some problems and practical solutions provided below for improvements in the area:

Parking lots in the nature park isn't enough compared to the size and position of the park. Especially in summer months, it was observed that due to the increased number of visitors in the area, these fields aren't quite enough and inappropriate parking of cars cause both traffic problem and a visual pollution. In this manner, it can be helpful to set off some new parking lots, to make car parking lines more apparent, and to put warning and parking lot signs more frequently. Especially it will be helpful for security guards to help visitors about parking issue in the summer days by this way the parking lot problem can be removed.

In the park, there is a pond feeding on fresh water. This pond is an attraction point especially for its natural beauty and spectacular view. However, some shores of the pond are facing with mossiness and this causes a terrible smell. Therefore, it disturbs the visitors. The cleaning process of pond should be made periodically by municipal officers.

Number of trash can in the area should be increased and these cans should be ordered closely and more frequently. Besides, cleaning stuff must prevent the spreading of this waste around while collecting and emptying them. Visitors should be warned by placing attractive signs near resting grounds in the matter of preventing pollution. Apart from this, camping with or without tent can be allowed in the area where resting grounds are rare and close to the pond shore. In this way recreation potential value of area can be increased. This reformations and renovations in the park should be done under conservation and utilization equilibrium.

By overcoming the problems mentioned above and by reforming some human attractions, recreation potential of the field can be increased.